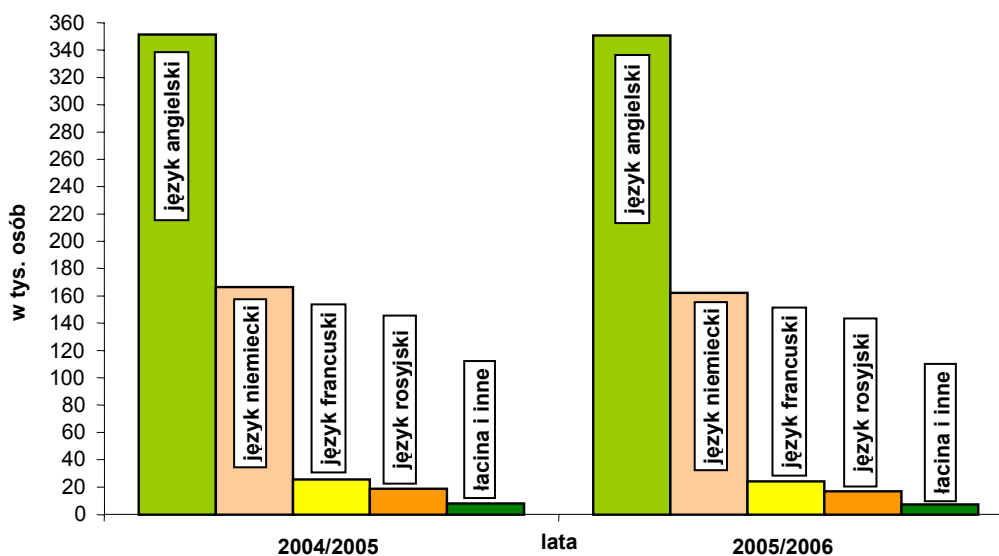

NAUCZANIE JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH, PONADPODSTAWOWYCH I PONADGIMNAZJALNYCH W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W ROKU SZKOLNYM 2005/2006

Nauczanie języków obcych jest coraz ważniejszym elementem edukacji w systemie kształcenia. W roku szkolnym 2005/2006 w **szkołach dla dzieci i młodzieży** - podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych i policealnych realizowana jest nauka następujących języków obcych: angielskiego, francuskiego, niemieckiego, rosyjskiego oraz w mniejszym stopniu innych, m.in. łaciny, hiszpańskiego i włoskiego.

NAUCZANIE JĘZYKÓW OBCYCH OBOWIĄZKOWE

Dominującym językiem obcym wśród uczniów wszystkich typów szkół jest **język angielski**. W bieżącym roku szkolnym na ogólną liczbę uczniów uczy się go obowiązkowo 351 tys. uczniów. Stanowią oni 65,4% ogólnej liczby uczniów wszystkich typów szkół. W ubiegłym roku szkolnym uczących się języka angielskiego było blisko 352 tys. i stanowili oni 63,5% ogółu.

Drugim pod względem liczebności uczących się jest **język niemiecki**. We wszystkich typach szkół 162,6 tys. uczniów uczy się go jako języka obowiązkowego, czyli średnio co 3 uczeń w ogólnej liczbie uczniów. W stosunku do ubiegłego roku szkolnego odsetek uczących się języka niemieckiego w ogólnej liczbie uczniów kształtował się na niezmiennym poziomie.

Od roku szkolnego 2004/2005 w szkołach podstawowych język obcy w programie nauczania jest przedmiotem obowiązkowym w klasach IV - VI. W klasach niższych programowo nauka języka obcego jako przedmiotu obowiązkowego odbywa się z tzw. „godzin do dyspozycji dyrektora”. Nieliczne przypadki nauki języka obcego (głównie angielskiego i niemieckiego) w tych klasach występują w pojedynczych szkołach. W bieżącym roku szkolnym w klasach I - III odsetek uczących się tych języków wynosi odpowiednio 1,0% i 0,1%. W związku z tym **dalsza analiza nauczania języków obcych w szkołach podstawowych dotyczy tylko klas IV - VI, w których uczy się 123,0 tys. uczniów.**

W szkołach podstawowych województwa małopolskiego 98,3 tys. dzieci uczy się obowiązkowo *języka angielskiego*, co stanowi 79,9% ogółu. W stosunku do ubiegłego roku szkolnego udział ten jest minimalnie wyższy o 2,2 punktu procentowego. Drugim pod względem popularności językiem jest *niemiecki*, którego w szkołach podstawowych jako języka obowiązkowego uczy się 24,8 tys. uczniów. Stanowią oni 20,1% ogółu dzieci w klasach IV - VI. W porównaniu do ubiegłego roku szkolnego udział ten jest niższy o 1,4 punktu procentowego.

W ostatnich latach traci na popularności *język francuski*, trzeci co do częstości nauki w szkołach podstawowych. Uczy się go tylko niewiele ponad 1,0 tys. uczniów, co stanowi tylko 0,9% ogółu wobec 1,5% rok wcześniej i 1,9% dwa lata temu.

Jeszcze mniej dzieci uczy się *języka rosyjskiego*. W bieżącym roku szkolnym tylko 0,3% uczy się go jako przedmiotu obowiązkowego. Podobnie jak w przypadku języka francuskiego jego popularność w ostatnim okresie spada. W porównaniu do ubiegłego roku szkolnego odsetek uczących się rosyjskiego zmniejszył się o 0,2 punktu procentowego.

W bieżącym roku szkolnym **do gimnazjów** uczęszcza **141,5 tys. uczniów**. Dla 114,5 tys. gimnazjalistów, czyli 4/5 ogółu uczniów gimnazjów językowym przedmiotem obowiązkowym jest *angielski*. W porównaniu do roku szkolnego 2004/2005 odsetek tych gimnazjalistów jest wyższy o 1,5 punktu procentowego.

Na drugim miejscu pod względem liczby uczących się go gimnazjalistów jest język *niemiecki*. Uczy się go blisko 35 tys. młodzieży gimnazjalnej, czyli co 4 uczeń. Grupa ta jest 3-krotnie mniejsza w odniesieniu do uczących się języka angielskiego. W porównaniu do roku szkolnego 2004/2005 odsetek uczących się języka niemieckiego w gimnazjum zmniejszył się o 1,7 punktu procentowego.

Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem w gimnazjach, podobnie jak w szkołach podstawowych, cieszy się *język francuski*. Tylko 2,4 tys. gimnazjalistów, którzy stanowią 1,7% ogółu uczniów, uczy się go jako przedmiotu obowiązkowego. Z tej liczby blisko 73% osób jest uczniami gimnazjów w miastach. W porównaniu do ubiegłego roku szkolnego również w tym przypadku zanotowano spadek tego udziału o 0,4 punktu procentowego.

W bieżącym roku szkolnym w gimnazjach bardzo niski odsetek stanowią uczniowie uczący się *języka rosyjskiego* - tylko 0,5% i udział ten w stosunku do ubiegłego roku szkolnego utrzymał się na prawie niezmiennym poziomie. Uczący się obowiązkowo języka rosyjskiego to w 95% gimnazjaliści mieszkający na wsi, co może wskazywać na niedobór nauczycieli języków zachodnich w szkołach położonych na terenach wiejskich.

Oprócz omówionych wyżej języków w gimnazjach naszego województwa bardzo niewielka, bo 213-osobowa grupa uczniów uczy się w systemie obowiązkowym języków: hiszpańskiego i włoskiego. W stosunku do ubiegłego roku szkolnego odsetek tych uczniów utrzymuje się na niezmiennym poziomie 0,2%. Są to wyłącznie uczniowie uczący się w gimnazjach w miastach.

W szkolnictwie ponadgimnazjalnym i policealnym struktura nauczania języków obcych jako przedmiotów obowiązkowych jest zbliżona do tej w szkolnictwie podstawowym i gimnazjalnym.

Dla **159 tys. uczniów tych szkół** 137,3 tys., czyli ponad 86% ogółu uczy się jako przedmiotu obowiązkowego *języka angielskiego*.

Najmniejszy odsetek uczących się języka angielskiego występuje w zasadniczych szkołach zawodowych. Na nieco ponad 22 tys. uczniów tych szkół blisko 38% uczy się tego języka. W tym typie szkół odsetek chętnych do nauki języka angielskiego wzrósł w odniesieniu do roku szkolnego 2004/2005 - udział ten jest wyższy o blisko 6 punktów procentowych.

Język ten niemal powszechnie występuje w liceach ogólnokształcących oraz szkołach artystycznych ogólnokształcących. W roku szkolnym 2005/2006 do tych typów szkół, podobnie jak w roku ubiegłym uczęszcza ponad 65 tys. licealistów i 1,5 tys. uczniów szkół artystycznych. Języka angielskiego jako przedmiotu obowiązkowego w tych typach szkół uczą się prawie wszyscy uczniowie (odpowiednio 98,5% i 97,7%). W stosunku do ubiegłego roku szkolnego odsetek uczących się niewiele się zmienił - w liceach ogólnokształcących zwiększył się tylko o 0,3 punktu procentowego, a w szkołach artystycznych wzrósł o 1,4 punktu procentowego.

Dużą popularnością angielski cieszy się także wśród uczniów liceów profilowanych i techników. W tych typach szkół uczy się go blisko 61 tys. uczniów. Stanowią oni blisko 95% ogółu uczniów w tych szkołach. W porównaniu do poprzednich okresów odsetek zainteresowanych nauką języka angielskiego w omawianych typach szkół średnich systematycznie wzrasta. W stosunku do ubiegłego roku szkolnego wzrósł o 8,2 punktu procentowego, a na przestrzeni dwóch lat aż o 14,5 punktu procentowego.

W szkołach policealnych uczący się obowiązkowo języka angielskiego stanowią ponad 2/5 ogółu uczniów tych szkół i odsetek tych uczniów utrzymuje się na tym samym poziomie już drugi rok szkolny.

Drugim językiem zachodnim dość popularnym wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych i policealnych jest *język niemiecki*. W bieżącym roku szkolnym w szkołach tych uczy się go 102,4 tys. młodzieży, która stanowi ponad 64% ogółu uczniów tych szkół.

Język niemiecki jest przedmiotem obowiązkowym dla: 31% uczniów zasadniczych szkół zawodowych, 68% uczniów liceów ogólnokształcących, 80% uczniów techników i liceów profilowanych oraz dla nieco ponad 10% uczęszczających do szkół policealnych. W relacji do roku szkolnego 2004/2005 odsetek uczących się języka niemieckiego wzrósł tylko o 1,3 punktu procentowego w zasadniczych szkołach zawodowych, w liceach ogólnokształcących utrzymał się na tym samym poziomie, natomiast najwyższy wzrost odnotowano w technikach i liceach profilowanych (odpowiednio o 10,2 i 2,9 punktu procentowego).

W bieżącym roku szkolnym 16,0 tys. uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych, czyli 1/10 ogółu, ma w obowiązkowym programie nauczania *język rosyjski*. Niemniej odsetek ten jest bardzo zróżnicowany w zależności od rodzaju kształcenia.

Jeżeli odjąć zbiorowość obejmującą uczących się w zasadniczych szkołach zawodowych - 4,9 tys. uczniów, czyli co 3 ucznia uczącego się języka rosyjskiego, to na wszystkie pozostałe rodzaje szkół pozostanie niewiele ponad 11 tys. młodzieży uczącej się tego języka. W tej grupie 1,3 tys. uczniów uczy się w liceach profilowanych (blisko 10% ogółu w tych liceach), 5,4 tys. osób to uczniowie techników (czyli co 10 uczeń tego typu szkoły), a 4,1 tys. stanowią uczniowie liceów ogólnokształcących (blisko 6,5% ogółu uczniów LO). Niewielką grupę, blisko 300-osobową, tworzą uczący się języka rosyjskiego w szkołach policealnych i artystycznych (ponad 4% uczniów tych szkół).

Podobnie jak w szkolnictwie podstawowym, także na poziomie średnim odsetek uczniów objętych obowiązkową nauką języka rosyjskiego od dłuższego czasu zmniejsza się.

W ubiegłym roku szkolnym tego języka uczyło się w programie obowiązkowym 17,6 tys. uczniów. Udział uczących się go w ogólnej liczbie uczniów zmniejszył się w bieżącym roku szkolnym - w porównaniu do ubiegłego - o 6 punktów procentowych w zasadniczych szkołach zawodowych i o 3 punkty procentowe w liceach profilowanych.

Stosunkowo niewielka, licząca blisko 21 tys. zbiorowość uczniów szkół średnich pobiera w ramach obowiązkowego programu szkolnego naukę *języka francuskiego*. Stanowią oni, podobnie jak w poprzednim roku szkolnym, 13% ogółu uczniów tych szkół. Największym powodzeniem język ten cieszy się wśród uczniów szkół artystycznych - uczy się go ponad połowa uczniów tych szkół. W liceach ogólnokształcących tego języka uczy się blisko 18% młodzieży, w technikach i liceach profilowanych odpowiednio 12,6% i 11,8% uczęszczających do tych typów szkół. Stosunkowo dość niski odsetek stanowią uczniowie poznający ten język w szkołach policealnych - 3,3% i w zasadniczych szkołach zawodowych - nieco ponad 2% ogółu uczniów tych szkół.

W porównaniu do ubiegłego roku szkolnego wystąpił niewielki (ponad 1%) wzrost udziału uczących się francuskiego w wymienionych typach szkół.

Oprócz omówionych wyżej języków w obowiązkowym programie nauczania uczniowie - głównie liceów ogólnokształcących - mają lekcje łaciny, języka włoskiego i hiszpańskiego.

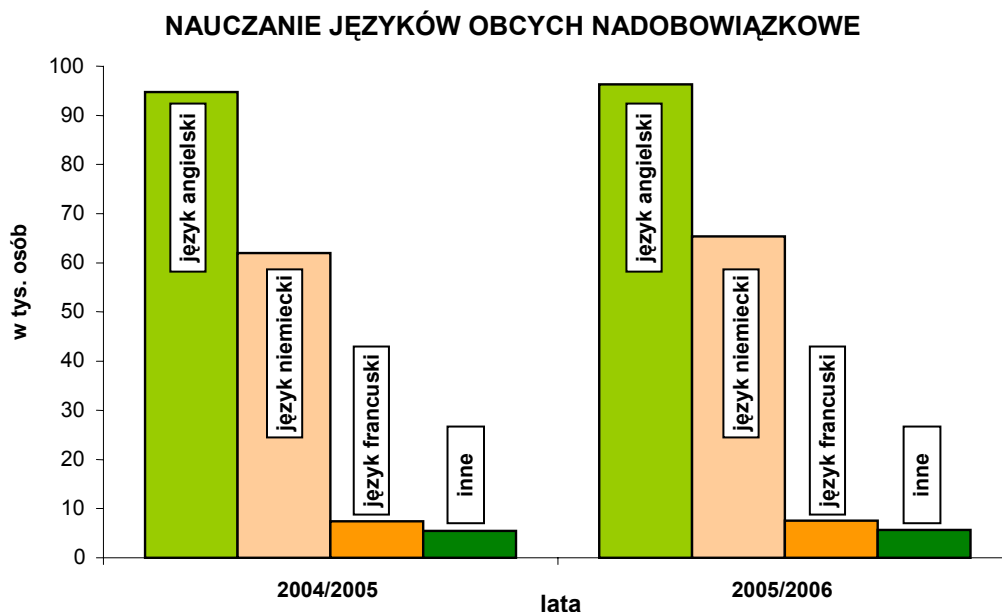
Odsetek licealistów uczących się łaciny wynosi ponad 6%, języka włoskiego uczy się 2,8%, a hiszpańskiego blisko 1,5% ogółu licealistów naszego województwa. W stosunku do ubiegłego roku szkolnego zmalał udział zainteresowanych nauką łaciny - o 0,6 punktu, a nieznacznie wzrósł nauką języka hiszpańskiego - o 0,3 punktu procentowego.

Poza liceami ogólnokształcącymi głównie język włoski występuje jako przedmiot obowiązkowy w pojedynczych szkołach innych typów.

W zakresie nadobowiązkowego nauczania języków obcych w ostatnim okresie obserwuje się wyraźny wzrost zainteresowania tą formą kształcenia. Z takiej możliwości nauki w roku szkolnym 2005/2006 korzysta blisko 175 tys., czyli co 3 uczeń różnego typu szkół.

Wzrost ten jest wyraźny w grupie uczniów uczących się języka angielskiego - głównie w szkołach podstawowych, co ma związek ze zmianą zasad nauczania języków obcych w klasach I - III tych szkół oraz języka niemieckiego w gimnazjach.

Uczniowie klas IV - VI szkół podstawowych najczęściej uczęszczają nadprogramowo na lekcje języka niemieckiego i języka angielskiego. Języka niemieckiego nadobowiązkowo uczy się 8,8 tys. dzieci, czyli 7,2% ogółu uczniów tych klas. Z dodatkowych lekcji języka angielskiego korzysta blisko 8 tys. uczniów stanowiących 6,4% ogólnej liczby uczniów omawianych klas. Dla porównania w ubiegłym roku szkolnym uczniowie ci stanowili odpowiednio 6,7% i 5,6% ogólnej liczby uczniów w klasach IV - VI.

W gimnazjach w obowiązkowym nauczaniu jest głównie język angielski, stąd występuje dość duże zainteresowanie dodatkową nauką w zakresie języka niemieckiego. W formie przedmiotu nadobowiązkowego tego języka uczy się co 3 uczeń. Języka angielskiego jako nadobowiązkowego uczy się co 10 gimnazjalista.

Popularność nadobowiązkowej nauki języków obcych **w szkołach średnich** jest niewielka. Wynika to z faktu, że dla uczniów liceów ogólnokształcących w obowiązkowym programie są dwa języki obce. Młodzież zainteresowana doskonaleniem swoich umiejętności z zakresu języka obcego w takiej formie, podobnie jak w roku ubiegłym, stanowi tylko 2,4% ogółu uczniów tych szkół. W grupie tej 1,5% (ubiegły rok szkolny - 1,6%) młodzieży biorącej udział w dodatkowych zajęciach w zakresie nauki języków obcych uczy się innego języka niż zachodni. Są to głównie uczniowie liceów ogólnokształcących, którzy w ogólnej liczbie uczniów szkół tego typu stanowią tylko 3,3%. W strukturze uczących się języków obcych jako przedmiotu nadobowiązkowego na zbliżonym do poprzedniego roku szkolnego poziomie 0,4% utrzymuje się odsetek uczęszczających dodatkowo na lekcje angielskiego. Głównie jest to młodzież szkół policealnych.

Wśród uczniów uczęszczających do liceów profilowanych jedynie 0,5% uczniów uczy się dodatkowo języka francuskiego. W grupie uczniów zasadniczych szkół zawodowych tak w bieżącym, jak i w ubiegłym roku szkolnym, brak jest uczniów chętnych do ponadprogramowej nauki języków obcych.

W zbiorowości osób uczących się obowiązkowo języków obcych **w szkołach dla dorosłych** dość wysoki odsetek stanowią osoby uczące się języka angielskiego i niemieckiego - odpowiednio 58,3% i 20,3% ogółu uczących się w tych szkołach. Są to głównie osoby uczęszczające do gimnazjów, liceów ogólnokształcących i szkół policealnych.

Informację opracowano na podstawie wyników badania pełnego przeprowadzonego w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz w szkołach dla dorosłych według stanu na dzień 31 XII 2005 r.